

MAGYAR HIRLAP

Megjelenik mindennap, hetfőn és ünnep nán való napon is.
Előfizetési árak: Egész évre 28 kor., félévre 14 kor., negyedévre 7 kor.,
egy óra 2 kor. 40 fill. Egyes szám ára helyben 8 fill., vidéken 10 fill.
Szerkesztőségi telefon 36-86. Kiadóhivatali telefon 54-39.
Igazgatószobák: 842. Nyomdai: 44-09.

ALAPITOTTA
HORVÁTH GYULA.

Szerkesztőség: Budapest, V., Honvéd-utca 10. Kiadóhivatali:
Budapest, V., Nádor-utca 34.
FIÓKKIADÓHIVATALOK: VII. kerület, Kerepesi-ut 34. sz.
VI. ker., Andrássy-ut 13., IV. ker., Kecskeméti-utca 6.

Wesselényi emlékezete.

Amikor a magyar közéletben aggodó kétséggel keressük az erős és bátor hazafiakat, akik az országot válságos napokban vezéreljék, a szemünk megpihen Wesselényi Miklós alakján. A tizenkilencedik századba átültetett lovagkor nemes hagyományai, férfias erkölcsi domborodnak ki Wesselényi daliás alakjában. A lovagkor erénye, romantikája, idealizmusa, és harczrakész férfiasága, — a lovagkor léhasága és ököljogra támaszkodó világrendje nélkül — éled fel Wesselényi Miklós báró életének jeleneteiben.

Halmos János polgármester méltatta ma Wesselényi érdemeit, érdekes és nemes egyéniségét. Az alkalmat a mai kegyeletes ünneplésre az teremtette meg, hogy ma leplezték le Budapestben az árvizi hajós emlékezetére a Ferenczrend templomának falába elhelyezett márvány-domborművet. Halmos mai szép emlékbeszédében Wesselényinek az 1838-iki pesti árviz napjaiban tanusított önfeláldozását állította előtérbe, mert az emléktábla ennek ezt a mozzanatát örökíti meg Wesselényi életéből. Ki is jelentette Halmos, hogy a mai ünnep keretében nem tekintheti feladatának, hogy Wesselényi Miklós báróban akár a hazafit és politikust, akár a tudomány emberét, vagy a magyar íróit ismertesse. Minden magyar ember tudja, hogy ki volt Wesselényi. És ezt az ünnepi szónok néhány emelkedett mondatban találóan jellemezte. Lelki szemeink előtt plasztikusan domborodik ki a Wesselényi álmaiban, törekvéseiben élő „egységes, hatalmas és gazdag Magyarország“, melyért a testben és lélekben egyaránt a mitikus hősökre emlékeztető nagy férfiú egész életében küzdött és szenvedett. Ezek az ideálok töltötték el a lelkét akkor is, amikor már megtörte hatalmas testét a betegség és szenvedés. És ugyanezért az ideálért küzdünk még ma is, amikor erőt meritünk a multak küzdelmeiben felragyogó nemzeti erényből.

A mai szép ünnepség így folyt le:

*

Ünnepi színt öltött vasárnap Budapest székesfőváros, hogy lerójjá kegyeletét emlékezete iránt az „árviz hajós“-nak, Wesselényi Miklós bárónak, aki az 1838-iki nagy árviz alkalmával oly hősiessé vett részt a mentésben és határt nem ismerő önfeláldozással védte meg Pest városát a végpusztulástól.

A székesfőváros törvényhatósága már régebben elhatározta, hogy Wesselényi Miklós báró emléket megörökíti és megbizta Holló Barnabás szobrász művészt az emlékmű elkészítésére. Az emléktáblát a Ferenczrendiek templomának Kossuth Lajos-utczára eső felén helyezték el, ahol az igazán remek relief a legteljesebben érvényesül a hatá-

A leleplező ünnepesség alkalmából a Kossuth Lajos-utczának a Ferenczrend-terétől a Városháza-utczáig eső része rendőri kordonnal volt elzárva s a meghívott vendégek ezen a kordonon belül helyezkedtek el.

Ezalatt az amugy is népes Kossuth Lajos-utczában sok ezer főre menő közönség gyűlt össze. A rendet a rendőrségen kívül a főváros diszruhás huszárjai tartották fenn.

A főváros hatóságát Márkus József főpolgármester, Halmos János polgármester, Rózsavölgyi Gyula alpolgármester, Heuffel Adolf középítési igazgató, Molly Béla és Bárczy István tanácsosok s több tisztviselő képviselte. A kormány képviselőiben Berzeviczy Albert és Tallián Béla miniszterek jelentek meg. A főrendiház részéről: Csáky Albin gróf elnök, Desseffy Aurél gróf; a képviselőház tagjai közül: Rakovszky István alelnök vezetésével: Madarász József, Zichy Aladár gróf, Bernáth Béla, Popovics István, Szalmári Mór, Papp Zoltán, Leitner Adolf, Szederkényi Nándor, Keller István, Molnár Ákos, Lengyel Zoltán, Pogány Lajos, Karácsonyi Sándor, Ballagi Aladár, Sümei Vilmos, Szócs Pál, Dániel László, Ugron Gábor, Zichy Jenő gróf, Dániel László, Hoch János.

Wesselényi Miklós báró szülővármegyéje: Szilágy megye képviselőiben a következők jelentek meg: Kaizler György főispán vezetésével: Török István alispán, Bíró Ferencz tiszti főügyész, Berger János dr. tiszti főorvos, Petri Mór dr. királyi tanfelügyelő, Sántha Dezső királyi közjegyző, Bornemisza Elemér báró országgyűlési képviselő, Kincs Gyula, a Wesselényi kollégium igazgatója, Éltesítő Ákos királyi főmérnök, Balásy Endre föld-birtokos, báró Kemény Árpád, Jeney István, Jakabffy Izsák, Orbán Károly építész, törvényhatósági bizottsági tagok.

A Wesselényi báró családot a következők képviselték: Wesselényi Miklós, Ferencz és István bárók, Wesselényi Miklós báró unokái; továbbá mint rokonok: Almássy Imre gróf és Kemény Árpád báró.

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye részéről Beniczky Lajos alispán, Fazekas Gusztáv főjegyző, Dubraviczky László tiszteletbeli főjegyző, Szabó Géza jegyző és több törvényhatósági bizottsági tag volt jelen.

Ott volt továbbá Dalmady Győző a Kisfaludy-Társaság, Koroda Pál a Petőfi-Társaság képviselőiben, a Wesselényi-vivóklub küldöttsége Háromy László elnökkel az élén, Kardos Samu dr. debreczeni ügyvéd, a nagy Wesselényi életirója, Várady Géza katonai apátplébános, Boda Dezső dr. rendőrtanácsos és Jeszenszky Gellért kapitány a rendőrség képviselőiben.

Az ünnepély délelőtt 11 órakor kezdődött. A budai dalárda előadta Beethoven „Az ég dicsősége“ című kardalt, mely után Halmos János polgármester lépett az emelvényre és a következő beszédet mondta:

Szomorú napra ébredt Pest és Buda városok lakossága 1838. évi márczius 13-án, mert e napon vette kezdetét az árviz. Borzalmas három nap következett különösen Pest városának lakosságára, mert a Duna árja márczius hó 13-ika és 17-ike között oly magasra nőtt, hogy Pestet majdnem egészen elöntvén, nem csak a lakosság nagy részét juttatta a tönk szélére, de emberéletben is számos áldozatot követelt. Vannak ugyan feljegyzések, hogy Budát és Pestet a korábbi századokban többször öntötte el a Duna árja, de mindezen vízár-dásokat úgy kiterjedésre, mint szomorú következményekre nézve felülmúlta az 1838. évi árviz.

A polgármester elmondja azután az 1838-iki árviz vázlatos történetét, majd így folytatja:

Gyengék szavaim arra, hogy azon örökké emlékeztetés szomorú napokat és ezek borzalmaikat híven leírjam, de talán alkothatunk magunknak képet a pusztítások nagyságáról, ha felemlitem, hogy Pesten 2281 ház omlott össze, 827 pedig nagyon megsérült. Budás és O-Budán az összeomlott házak száma 805; a nagyon megsérült házak száma 798 volt.

De ne időzzünk továbbra is ezen rémes napoknál, az ezek szülte szomorú képnél, hanem fordítsuk tekintetünket a felebaráti szeretetnek, az emberi szív melegségének, jóságának és nemességének azon magas és lélekemelő megnyilatkozásai felé, melyek fénysugaraikkal azon napokat bearanyozták, a szerencsétleneknek vigaszt nyújtottak, azokra reményt, új életért öntöttek, szívüket az örömtől hangosabban megdobogtatták. Örök igazság, hogy közös veszedelmek, nagy szerencsétlenségek, gyújtják az emberi szívekben a felebaráti szeretetnek lángoló szövétnekét, fakasztják azokban a jótékonyágnak és könyörületségnek arany erényeit. Trattner János a Jégszakadás és a Duna kiáradása című még 1838. évben megjelent munkájában ezeket írja: „Emberszeretet még oly diadalmakat sohasem ünnepelt. Leomlottak a közfalak, melyeket az előítélet, gyanu, gyűlölség és irigység a népek közt raktak. A szánkozás és szeretet lerontotta őket. Csak az embert tekintették, a szenvedő felebarátot.“

Nem lehet feladatam mai szerény ünnepségünk alkalmából és annak keretében báró Wesselényi Miklósban, akár a hazafit és politikust, akár a tudomány emberét vagy a magyar íróit ismertetni. Nemcsak azért nem, mert azt más alkalommal nálamnál hivatottabbak már méltóan megtették, hanem azért sem, mert minden magyar ember tudja, hogy ki volt báró Wesselényi Miklós. Tudja azt, hogy az ő egész lényét a legtisztább és legönzetlenebb hazaszeretet hatotta át. A lángoló hazaszeretet vezette minden lépését, az volt gondolatának teremtője, tetteinek rugója és emeltyűje. Törhetetlen bajnoka volt ő a magyar nyelv jogai elismerésének. Jellegje volt „magyar egyesüljön a magyarral.“ Bálványképe volt az egységes, hatalmas és gazdag Magyarország, ezért küzdött, ezért harczolt, ezért szenvedett, ez iránt érdeklődött még akkor is, midőn testét idő előtt megtörték a szenvedések és a betegség, midőn az isteni gondviselés kifürkészhetetlen akarata, a legsúlyosabb csapást mérte rá, elvette szeme világát.

Demoszthenes szónoki képességével szeretnék azonban rendelkezni, hogy dicsőíthessem báró Wesselényi Miklósban az igaz, nagy és nemes emberbarátot, ismertessem annak a nagy árviz napjaiban kifejtett tevékenységét és méltóan lerójjam vele, szembem a város halálját és kegyeletét.

Beszédét így fejezte be a polgármester:

Budapest székesfőváros közönsége tehát csak kötelességét teljesítette és önnön magát tisztelte meg, midőn elhatározta, hogy báró Wesselényi Miklóssal szemben láthatólag is lerójjá a hála és kegyelet adóját és az 1838. évi árviz alatt kifejtett emberbaráti tevékenységének emlékét megörökíti. A hozott határozat testet öltött! Művészi kéz szemeink elé varázsolja báró Wesselényi Miklóst és emberbaráti tevékenységét. Mi pedig, kik itt egybegyűltünk és ezen emléktábla előtt szent áhitattal meghajolunk, rebegjünk hálaimeit az isteni Gondviseléshez, hogy hazánkat egy oly férfiúval ajándékozta meg, mint amilyen báró Wesselényi Miklós volt. De egyuttal fogadjuk meg, hogy példáját mindenben követni fogjuk, hogy méltóak legyünk hozzá, kinek emléke áldva legyen örökkön örökké.

Az emlékbeszéd nagy hatást tett a jelenvotakra. A beszéd végeztével lehullott a lepel. A közönség kalapot levéve tapsolt és éljenzett. Ezután Halmos János polgármester elhelyezte az emléktáblán Budapest székesfőváros koszorúját. Majd rövid beszéd kíséretében koszorút tettek az emléktáblára Kaizler György Szilágy vármegye főispánja, Beniczky Lajos Pest vármegye alispánja, a Nemzeti Színház és a Wesselényi vivóklub küldöttsége. A koszorúk letétele után a budai dalárda rázendítette a Szózatot, mire a kegyeletes szép ünnep véget ért.

A szépen sikerült ünnepély rendezése körül

a főváros hatósága részéről *Csupor József* dr. fogalmazó buzgólkodott.

A pesti nagy árviz emléktábláját már 12 évvel ezelőtt rendelte meg a főváros a pályázatban győztes *Holló Barnabás*nál, akinek akkoriban leplezték le egyik legsikerültebb alkotását, amely az Akadémia falába illesztve, első tudományos intézetünk alapítását ábrázolja. Ma leleplezett domborművén egyszerűen komponált jelenet közepén emelkedik ki *Wesselényi Miklós* hatalmas alakja, amint csónakjába huzza egy háznak lakóit, amelyek már a tetejét ostromolják a habok. A dombormű háttérében látható a régi városháza, a belvárosi templom, a piaristák épülete és két csónak, melyek egyikén *István főherceg* áll, pár tiszt kíséretében, parancsokat osztogatva.